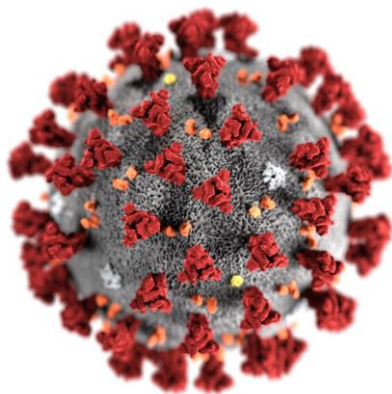

SARS-CoV-2 IN COVID-19:

KAJ JE DO ZDAJ ZNANEGA GLEDE ŠIRJENJA IN POTEKA OKUŽBE

Konec leta 2019 so na Kitajskem zaznali hude akutne okužbe dihal, ki jih niso povzročil običajni povzročitelji respiratornih okužb. Potrdili so okužbo z novim koronavirusom. Poimenovali so ga virus hudega akutnega respiratornega sindroma 2 (SARS-CoV-2, *ang. severe acute respiratory syndrome coronavirus 2*), ki povzroča novo infekcijsko bolezen covid-19 (*ang. coronavirus disease 19*).

Covid-19 velja za kužno bolezen, ki se med ljudmi prenaša kapljično in kontaktno. Virus se prenese na naslednjo osebo, preden se pri prvi osebi pojavijo simptomi in znaki kar je glavni razlog hitrega širjenja okužbe. Do 30. septembra so na svetu po uradnih podatkih prepoznali 33 milijonov okuženih bolnikov. Okužba z virusom SARS-Cov-2 se po sedaj znanih podatkih običajno zgodi, ko kapljice izločkov okuženega preko neposrednega ali posrednega, običajno tesnega kontakta, dosežejo dihalne poti ali

očesno sluznico druge osebe.

Inkubacija traja od 2 do 14 dni, v povprečju od 4 do 6 dni. Covid-19 je zelo težko razlikovati od ostalih virusnih okužb dihal (gripe, prehlada), saj nima nobenih specifičnih bolezenskih simptomov in znakov. V največji do sedaj objavljeni klinični raziskavi, so bili najbolj pogosti bolezenski znaki in simptomi vročina (88,7 %), kašelj (67,8%), utrujenost (38,1 %) in zadihanost (18,7 %). Oboleli lahko zaznajo tudi spremenjen voh (85,6 %) in okus (88 %). Starejši bolniki, bolniki s kardiovaskularnimi, kronično pljučno boleznijo, hipertenzijo, diabetesom in/ali debelostjo, so bolj ogroženi za zaplete bolezni covid-19.

Pri 80 % zbolelih bolezen poteka blago do zmerno, pri 15 % je potek hud in pri 5 % kritičen. Skoraj pri polovici kritično bolnih se bolezen konča s smrtnim izidom. Simptomi in znaki izzvenijo v obdobju do dveh tednov pri tistih z blagim in zmernim potekom bolezni, v dveh do štirih tednih pri hudo bolnih in v do šestih tednih pri preživelih kritičnih bolnikih. Virus hudega akutnega respiratornega sindroma povzroči okužbe spodnjih dihal, ki v večini primerov lahko vodijo do virusne pljučnice. Lahko pa prizadene tudi prebavila, srce, ledvica jetra in centralni živčni sistem, kar lahko vodi do hkratne odpovedi več organov ter smrti.

Najpomembnejši dejavnik tveganja je starost. Stopnja smrtnosti pri obolelih je največja v starosti nad 80 let. Poleg starosti so pomembne še druge pridružene bolezni, še posebej visok krvni tlak in sladkorna bolezen. Glede na rezultate maloštevilnih raziskav se ocenjuje, da ima okrog 20 do 40 % oseb brezsimptomatsko okužbo. Brezsimptomne okužene osebe lahko prenašajo novi koronavirus. Tako kot odrasli, tudi otroci zbole vajo s covid-19, vendar redkeje in v bolj blagi obliki. Največkrat imajo vročino (32-82 %) in kašljajo (20-54 %), lahko imajo bolečine v žrelu, prehladne znake, glavobol, bolečine v mišicah in trebuhu. Pogosteje kot odrasli imajo prebavne težave (6-13 %).

Trenutno še ni znano, ali preboleli ostanejo dolgotrajno odporni proti SARS-CoV-2. V zadnjih mesecih je bilo potrjenih tudi nekaj ponovnih okužb. Prisotnost virusa oziroma okužbo običajno ugotavljajo v vzorcih dihal, in sicer najpogosteje v vzorcih zgornjih dihal, kot sta bris ali izpirek nosno-žrelnega predela ali žrela. Rezultati testov so najbolj uporabni, ko so ti pozitivni, daj to z veliko gotovostjo potrdi prisotnost okužbe. Manj uporabni so negativni rezultati, saj le-ti nujno ne izključujejo prisotnosti okužbe s SARS-CoV-2. Lažno pozitivnih rezultatov je manj kot lažno negativnih, do njih pa pride v primeru navzkrižne kontaminacije vzorca med rokovanjem ali do kontaminacije med vzorci različnih pacientov. Občutno več je lažno negativnih rezultatov, do katerih lahko pride zaradi različnih količin virusa v zgornjih dihalih v posameznih stopnjah okužbe. Poleg tega lahko dobimo lažno negativni rezultat, ko je vzorec neprimerno odvzet ali se je z vzorcem nepravilno ravnalo. V primeru, da pri pacientu obstaja močan sum na okužbo, je priporočljivo ponovno testiranje.

Na svetu še ni zdravila ali cepiva, ki bi preprečeval okužbo z novim koronavirusom. Zato vse večje zdravstvene organizacije poudarjajo preventivo. Priporoča se redno in temeljito umivanje rok z milom in vodo, uporaba razkužil za roke (v primeru, da voda in milo nista dostopna), ne dotikamo se obraza z umazanimi rokami, izogibamo se tesnih stikov z ljudmi, ki kažejo znake nalezljive bolezni, upoštevamo varno razdaljo 1,5 metra in upoštevamo higieno kašlja (preden zakašljamo/kihne, si pokrijemo usta in nos s papirnatim robčkom ali zakašljamo/kihne v zgornji del rokava). Uporaba nemedicinske obrazne maske je priporočljiva za ljudi s simptomi ali znaki covid-19, pri zadrževanju v zdravstvenih ustanovah, uporabi javnega prevoza ali zadrževanju v zaprtem prostoru, v katerem se zadržujejo ljudje iz različnih gospodinjstev in ni mogoče vzdrževati medosebne razdalje najmanj 1,5 metra.

Za preprečitev širjenja okužbe lahko v tem trenutku največ naredi posameznik sam z odgovornim ravnanjem.

Povzeto po zborniku Fakultete za farmacijo Covid-19: Preventiva, diagnostika in terapija in internetni strani NIJZ.

Katarina Novak, mag. farm. , Lekarna Brežice

Brežice, 30. 09. 2020